

Riešenie krízových situácií finančných spoločností iných ako banky

Tomáš Tózsér
Národná banka Slovenska

Cieľom tohto úvodného článku na tému riešenia krízových situácií finančných spoločností, ktoré nie sú bankami, je predstaviť stav, v akom sa momentálne nachádza tvorba tohto rámca na globálnej a európskej úrovni. Robíme tak aj v kontexte pokroku dosiahnutého v prípade rámca pre riešenie krízových situácií bánk a investičných spoločností.

1 Podrobne sa téme riešenia krízových situácií v kontexte zákona č. 371/2014 Z. z. venujú články: Satinová, P., Slezáková, Z.: Národný rezolučný orgán a jeho právomoci. *Biatec*, roč. 22, 2014, č. 10/december, s. 11 - 13, Országhová, L., Mišková, M.: Financial Contributions and Bank Fees in the Banking Union. *Biatec*, roč. 23, 2015, č. 1/január, s. 13 - 18, Tózsér, T.: Plánovanie riešenia krízových situácií. *Biatec*, roč. 23, 2015, č. 1/január, s. 4 - 6.

2 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/59/EÚ z 15. mája 2014, ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností a ktorou sa mení smernica Rady 82/891/EHS a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EÚ, 2012/30/EÚ a 2013/36/EÚ a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1093/2010 a (EÚ) č. 648/2012.

3 Zoznam G-SIBs k novembru 2014 je uverejnený na webovej stránke FSB: http://www.financialstabilityboard.org/wp-content/uploads/r_141106b.pdf

4 FSB: *Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions*. Október 2014. http://www.financialstabilityboard.org/wp-content/uploads/r_141015.pdf

5 Tamtiež.

6 Zoznam globálne systémovo významných poisťovní (G-SII) k novembru 2014 je uverejnený na stránke FSB: http://www.financialstabilityboard.org/wp-content/uploads/r_141106a.pdf

7 CPSS-IOSCO: *Recovery and resolution of financial market infrastructures*, Consultative report. Júl 2012. <http://www.bis.org/cpmi/publ/d103.pdf>
CPSS-IOSCO: *Recovery of financial market infrastructures*, Consultative report. August 2013. <http://www.bis.org/cpmi/publ/d109.pdf>

RÁMEC PRE RIEŠENIE KRÍZOVÝCH SITUÁCIÍ BÁNK JE V POKROČILEJ FÁZE APLIKÁCIE

Na Slovensku je od 1. januára 2015 účinný zákon č. 371/2014 Z. z. o riešení krízových situácií na finančnom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.¹ Uvedeným zákonom sa transponuje smernica 2014/59/EÚ (BRRD),² ktorá ustanovuje spoločný európsky rámec pre riešenie krízových situácií bánk a vybraných investičných spoločností. Hlavným motívom pre tvorbu takéhoto rámca bolo minimalizovať negatívne následky úpadku systémovo významnej inštitúcie pre širší finančný systém a reálnu ekonomiku, a to aj bez nutnosti záchrany takejto spoločnosti z verejných zdrojov. V európskom kontexte bolo zároveň snahou zabezpečiť čo najhladšie riešenie krízovej situácie cezhranične podnikajúcich spoločností.

Aj na celosvetovej úrovni je rámec pre riešenie krízových situácií pre globálne systémovo významné banky (G-SIB)³ v pokročilej fáze aplikácie. Celý proces zastrešuje Rada pre finančnú stabilitu (Financial Stability Board, FSB). Tento globálny rámec je postavený na sérii štandardov a princípov vydaných FSB. Kľúčové princípy rámca pre riešenie krízových situácií finančných inštitúcií sú obsiahnuté v dokumente *Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions* (tabuľka 1 a 2).⁴ Ich prvá verzia bola publikovaná v roku 2011. Proces je momentálne v štádiu vyhodnocovania riešiteľnosti krízovej situácie G-SIB na základe vy-

pracovaných rezolučných plánov. Pre všetky G-SIB by malo byť vyhodnotenie riešiteľnosti krízovej situácie ukončené v roku 2015. Už teraz je však zrejmé, že právne, operačné a finančné prekážky riešiteľnosti krízových situácií G-SIB sú značné.

POKROK V OBLASTI RIEŠENIA KRÍZOVÝCH SITUÁCIÍ FINANČNÝCH INŠTITÚCIÍ OKREM BÁNK A INVESTIČNÝCH SPOLOČNOSTÍ NA GLOBÁLNEJ ÚROVNI

Hoci zďaleka nie je v takom pokročilom štádiu ako v prípade bánk, rámec pre riešenie krízových situácií iných finančných spoločností, ako sú banky, naberá najzreteľnejšie kontúry práve v globálnom kontexte. Konkrétne Rada pre finančnú stabilitu v poslednej verzii *Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions* z októbra 2014⁵ zverejnila prílohy, ktoré obsahujú špecifické usmernenia pre aplikáciu kľúčových princípov riešenia krízových situácií na poisťovne,⁶ na spoločnosti, ktoré tvoria kľúčovú infraštruktúru finančných trhov (*financial markets infrastructures*) a ich účastníkov a na klientske aktíva. V prípade kľúčových finančných infraštruktúr sa pri koncipovaní týchto princípov vychádzalo aj z výsledkov verejnej konzultácie dokumentov spoločne vypracovaných *International Organization of Securities Commissions* (IOSCO) a *Committee on Payment and Settlement Systems* (CPSS) o prístupe k ozdraveniu a riešeniu krízových situácií infraštruktúr finančného trhu.⁷

Tabuľka 1 Kľúčové atribúty efektívnych režimov riešenia krízovej situácie finančných inštitúcií – prehľad globálneho štandardu najlepšej praxe pre rezolučné rámce

Cieľ	Riešenie krízovej situácie spôsobom, ktorý zabezpečí finančnú stabilitu bez potreby použitia verejných zdrojov.
Záber	Všetky systémovo významné finančné inštitúcie, t. j. banky, investičné spoločnosti poisťovne a infraštruktúry finančného trhu.
Právomoci	Rozsiahle právomoci rezolučného orgánu vrátane zásahov do majetkových práv a obchodných vzťahov.
Spolupráca	Medzinárodná koordinácia pri tvorbe ozdravných plánov a plánov riešenia krízovej situácie, hodnotení riešiteľnosti krízovej situácie a samotnom riešení krízovej situácie.

Zdroj: Rada pre finančnú stabilitu.

Tabuľka 2 Kľúčové atribúty efektívnych režimov riešenia krízovej situácie finančných inštitúcií – prehľad jednotlivých princípov globálneho štandardu najlepšej praxe pre rezolučné rámce

Kľúčový atribút	Popis
Záber	Všetky systémovo významné finančné inštitúcie, t. j. banky, investičné spoločnosti, poisťovne a infraštruktúry finančného trhu.
Orgán riešenia krízovej situácie	Každá jurisdikcia ustanoví rezolučný orgán s adekvátnymi právomocami a vybavením.
Právomoci orgánu riešenia krízovej situácie	Rozsiahle právomoci rezolučného orgánu vrátane zásahov do majetkových práv a obchodných vzťahov. Rezolučné nástroje zahŕňajú kapitalizáciu z vnútorných zdrojov spoločnosti (<i>bail-in</i>) a prevod jej majetku a záväzkov.
Zápočet pohľadávok, zabezpečenie pohľadávok, oddelenie klientskych aktív	Jurisdikcie zavedú transparentný a funkčný právny rámec pre zmluvný zápočet vzájomných pohľadávok, zabezpečenie pohľadávok a ochranu klientskeho majetku tak, aby nebránil výkonu rezolučných opatrení.
Ochranné opatrenia pre veriteľov	Rešpektovanie hierarchie pohľadávok v konkurze, princíp rovnakého zaobchádzania s rovnakou triedou pohľadávok (<i>pari passu</i>), možné výnimky z tohto princípu, kompenzácia veriteľov v rezolúcii do výšky ich možných príjmov z likvidačného zostatku (<i>no creditor worse off</i>).
Financovanie	Jurisdikcie zabezpečia zdroje dočasného financovania kľúčových funkcií spoločnosti, ktorej krízová situácia sa rieši, bez nutnosti spoliehať sa na verejné prostriedky.
Podmienky právneho rámca pre cezhraničnú spoluprácu	Uznanie opatrení riešenia krízovej situácie zahraničného orgánu vo vlastnej jurisdikcii. Podpora spoločne dohodnutých riešení.
Skupiny pre krízové riadenie (CMG)	Domáce a hosťovské orgány vytvoria CMG pre všetky globálne významné finančné spoločnosti (G-SIFI) na koordinovanie riešenia krízovej situácie.
Individuálne dohody o cezhraničnej spolupráci pri riešení krízovej situácie (COAG)	Dohody medzi členmi CMG vo vzťahu k individuálnym G-SIFI.
Hodnotenie riešiteľnosti krízovej situácie	Vyhodnotenie realizovateľnosti a spoľahlivosti zvolenej rezolučnej stratégie a identifikácia prekážok riešiteľnosti a opatrení na ich odstránenie (zmena obchodného modelu, organizačnej štruktúry spoločnosti a pod.).
Ozdravné plány a plánovanie riešenia krízových situácií	Zabezpečenie nepretržitého procesu ozdravného a rezolučného plánovania.
Prístup k informáciám a výmena informácií	Odstránenie všetkých prekážok pre vzájomnú výmenu informácií (vrátane individuálnych firemných, medzi jurisdikciami a rôznymi orgánmi) potrebných pre všetky rezolučné procesy.

Zdroj: Rada pre finančnú stabilitu.

V tomto kontexte bolo v októbri 2014 na verejnú konzultáciu predložené usmernenie Rady pre finančnú stabilitu k identifikácii tzv. kritických funkcií a kritických spoločne využívaných služieb systémovo významných poisťovní, čo sú podstatné vstupy pre vypracovanie kvalitných ozdravných a rezolučných plánov.⁸ Rada pre finančnú stabilitu a IOSCO tiež predložili na verejnú konzultáciu metodológiu pre identifikáciu systémovo významných finančných inštitúcií okrem bánk a poisťovní.⁹

Na témach súvisiacich s riešením krízovej situácie poisťovní pracuje aj *International Association of Insurance Supervisors* (IAIS). V roku 2013 zverejnila metodológiu pre identifikáciu globálne systémovo významných poisťovní (G-SII) a zoznam regulačných opatrení vzťahujúcich sa na G-SII.¹⁰ IAIS v roku 2015 rozbieha práce na koncepte ab-

sorpčnej kapacity pre straty (*loss absorption capacity*) a zapracovaní problematiky riešenia krízových situácií do kľúčového globálneho štandardu pre poisťovníctvo (*Insurance Core Principles*). V súčasnosti prebieha finalizácia ozdravných plánov a plánov riešenia krízových situácií pre G-SII. Na základe týchto plánov FSB v roku 2015 plánuje začať s procesom hodnotenia riešiteľnosti krízovej situácie týchto poisťovní (tzv. *resolvability assessment proces* – RAP).

EURÓPSKE INICIATÍVY V OBLASTI RIEŠENIA KRÍZOVÝCH SITUÁCIÍ OKREM BÁNK A INVESTIČNÝCH SPOLOČNOSTÍ

Na úrovni EÚ prípravné aktivity a diskusie vo vzťahu k tvorbe rámca pre riešenie krízových situácií okrem bankového sektora naberajú na intenzite.

- 8 FSB: Recovery and Resolution Planning for Systematically Important Insurers: Guidance on Identification of Critical Functions and Critical Shared Services. Consultative Document. Október 2014. http://www.financialstabilityboard.org/wp-content/uploads/c_141016.pdf
- 9 FSB-IOSCO: Assessment Methodologies for Identifying Non-bank Non-insurer Global Systematically Important Financial Institutions. Consultative Document. Január 2014. http://www.financialstabilityboard.org/wp-content/uploads/s/r_140108.pdf
- 10 IAIS: Global Systematically Important Insurers: Initial assessment methodology. Júl 2013. IAIS: Global Systematically Important Insurers: Policy Measures. Júl 2013.

- 11 *European Commission: Consultation on a possible recovery and resolution framework for financial institutions other than banks.* Október 2012. http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2012/nonbanks/consultation-document_en.pdf
- 12 *European Commission: Summary of the replies to the consultation of the Internal Market and Services Directorate General on a possible recovery and resolution framework for financial institutions other than banks.* marec 2013, http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2012/nonbanks/summary-of-replies.pdf
- 13 Tamtiež, s. 7.
- 14 *EP: Report on recovery and resolution framework for non-bank institutions.* Október 2013. <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/2013/10/20131023ATT73307/20131023ATT73307EN.pdf>

Už v roku 2012 Európska komisia zverejnila konzultčný dokument o možnosti zavedenia rámca pre riešenie krízových situácií pre finančné inštitúcie okrem bánk.¹¹

Zo strany infraštruktúr finančného trhu, t. j. centrálnych protistrán (CCP) a depozitárov cenných papierov (CSD) v rámci konzultácie zaznel názor, že vzhľadom na ich význam pre finančný systém sú pravidlá konkurzu neadekvátne pre riešenie ich krízových situácií. Tieto finančné inštitúcie preto vo všeobecnosti privítali možnosť zlepšenia procesu riešenia ich prípadnej krízovej situácie. Vzhľadom na výrazný rozdiel v rizikovom profile CCP a CSD bude potrebný osobitný rámec pre obidva typy inštitúcií.¹² Cieľom rámca pre riešenie krízových situácií infraštruktúr finančného trhu by malo byť zabezpečenie kontinuity ich kľúčových služieb. Nástroje riešenia krízových situácií by okrem uvedeného cieľa mali zohľadňovať aj obchodný model týchto inštitúcií, pričom v prípade CCP by prioritou mala byť ochrana majetku klientov.

V rámci tejto verejnej konzultácie vo vzťahu k možnosti vytvoriť rámec pre riešenie krízových situácií poisťovní zaznel názor, že „...neexistuje dôkaz o potrebe rezolučných opatrení pre poisťovne“.¹³ Hlavné argumenty:

1. poisťovne vo všeobecnosti neposkytujú kritické služby z hľadiska zachovania celkovej finančnej stability,
2. EÚ by mala počkať na výsledok globálnych aktivít v tejto oblasti, aby sa predišlo možným konfliktom s globálnym rámcom,

3. nová európska regulácia poisťovníctva *Solvency II* poskytuje dostatočný rámec pre ozdravné procesy poisťovní, pre riešenie krízových situácií v poisťovníctve a ochranu pred rizikami spojenými s aktivitami poisťovní, ktoré nemajú charakter poistenia,

4. rezolučný rámec, ktorý v princípe sleduje širší cieľ finančnej stability, nemusí byť v prípade poisťovní optimálny z hľadiska ochrany nárokov poisťencov (možný konflikt s požiadavkami *Solvency II*).

Európsky parlament v roku 2013 vyzval Európsku komisiu na prednostné vypracovanie legislatívneho rámca pre ozdravenie a riešenie krízovej situácie CCP a vybraných CSD.¹⁴ Európska komisia na príprave rámca pre riešenie krízovej situácie finančných inštitúcií iných ako bánk pracuje a zverejnenie prvého návrhu možno očakávať v blízkom období.

ZÁVER

Rámec pre riešenie krízových situácií bánk je vo svojej aplikačnej fáze tak na globálnej, ako aj na európskej úrovni. V prípade iných finančných inštitúcií, najmä poisťovní a inštitúcií tvoriacich kľúčovú infraštruktúru finančných trhov, prebieha na globálnej úrovni finalizácia princípov tohto rámca. Kľúčový medzinárodný štandard je však už k dispozícii a v prípade globálne systémovo významných poisťovní vidieť aj posun do aplikačnej fázy. Na európskej úrovni sa očakáva zverejnenie prvého návrhu podoby rámca pre riešenie krízových situácií finančných inštitúcií iných ako bánk najskôr v roku 2016.

INFORMÁCIE

Ponuka podujatí Inštitútu bankového vzdelávania NBS, n. o., na máj 2015

Názov vzdelávacieho podujatia	Dátum konania
Etiketa a základy spoločenského protokolu v praxi II	5. 5. 2015
Business Discovery/moderné trendy v BI a kontrolingu	12. 5. 2015
Zmeny v IFRS od roku 2009, novinky, komentáre a príklady	12. 5. 2015
Medzinárodné štandardy finančného výkazníctva IFRS a ich využívanie v praxi	12. 5. 2015
Platobný styk I	14. 5. 2015
Forezný audit	14. 5. 2015
SWIFT – Aplikačné programové vybavenie pre realizáciu zahraničného PS, ako aj iných transakcií v bankovníctve	15. 5. 2015
Cenné papiere domáce a zahraničné I	20. 5. 2015
Školenie pre správcov a operátorov IS SIPS	20. – 21. 5. 2015
Skúška aktuára	21. 5. 2015
Vymáhanie pohľadávok podľa zákona o konkurze a reštrukturalizácii, exekučného poriadku a občianskeho súdneho poriadku	21. – 22. 5. 2015
Meranie, plánovanie a riadenie ziskovosti/výkonnosti banky	25. – 26. 5. 2015
CRD IV/CRR	27. 5. 2015
Rozsudky súdneho dvora	28. 5. 2015
Jazyková kultúra v bankovníctve a vo verejnej sfére	29. – 30. 5. 2015